

Türkiye'de Enflasyonla Mücadelede Verimliliği Sağlayacak Kurumsal Dönüşüm Yaklaşımı: İyi Yönetişim*

Resül YAZICI¹

¹ Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, 11100-Bilecik, Türkiye, resul.yazici@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7875-3331

Özet: Türkiye'deki üretim faaliyeti süreçlerindeki verimsizlik, yönlendirme eksikliği, dışa bağımlık gibi etmenlerin etkisiyle uzun zamandan beri süregelen enflasyon sorunu, sadece para politikası araçlarıyla çözülemeyecek kadar derin ve çok boyutludur. Dolayısıyla ülkenin enflasyonla mücadelesi, sadece paranın alternatif maliyeti olan faiz oranıyla düşürülemeyecektir. Temel reçete, tüm üretim faktörlerinin verimli kullanımını mümkün kılacak kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve sosyal dönüşümün gerçekleştirilebilmesiyle mümkündür. Bu bütüncül yaklaşım aracılığıyla üretim faktörlerinin verimli kullanımı ve kurumsal dönüşümün sağlanması; yalnızca ekonomik aktörlerin değil, çok sayıda kamu kurumu, özel sektör, sivil toplum, üniversite gibi kuruluşlar arasında koordinasyonu gerektiriyor. Bu yapılar aracılığıyla kurumsal kapasitenin artırılması ve yönetim kalitesinin köklü biçimde yeniden yapılandırılmasıyla katılımcılığın sağlanmasına yönelik gerekli adımların atılması sürdürülebilir kalkınmanın da temelini oluşturacaktır. Bu kapsamda makale, üretim faktörleri bazlı verimlilik yönlendirmesinin gerçekleştirilebilmesinde; ekonomik istikrarın ötesinde kurumsal ve sosyal dönüşümün gerekliliğini savunmaktadır. Çalışma, Türkiye'de enflasyonla mücadelede kurumsal dönüşüm eksenli bir çözüm önerisi olarak iyi yönetim ilkelerini ele almaktadır. Şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve veri temelli karar alma gibi yönetişim bileşenlerinin kamu kaynaklarının etkin kullanımını ve piyasa güvenliğini artırarak enflasyonla mücadelede nasıl kaldıraç etkisi yaratabileceği analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında Türkiye'de iyi yönetişim bazlı enflasyonla mücadelede temel çerçeve önerisi verilerek; bunun ekonomik verimlilik üzerindeki etkileri değerlendirilerek politika önerileri sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, İyi Yönetişim, Kurumsallaşma, Verimlilik, Yapısal Dönüşüm

An Institutional Transformation Approach to Ensure Efficiency in Combating Inflation in Türkiye: Good Governance

Abstract: The persistent inflation problem in Türkiye, driven by inefficiencies in production processes, lack of strategic guidance, and external dependency, is too deep and multidimensional to be resolved solely through monetary policy instruments. Thus, the country's fight against inflation cannot be achieved merely by adjusting the interest rate—the alternative cost of money. The fundamental prescription lies in strengthening institutional capacity and enabling social transformation to ensure the efficient use of all production factors. This holistic approach requires coordinated action not only among economic actors but also across public institutions, the private sector, civil society, and academia. Enhancing institutional capacity and restructuring governance quality through these structures is essential for fostering participation and laying the foundation for sustainable development. Within this framework, the article argues that directing productivity based on production factors necessitates institutional and social transformation beyond economic stabilization. The study examines good governance principles as a solution-oriented institutional transformation strategy in Türkiye's inflation control efforts. It analyzes how governance components—such as transparency, accountability, participation, and data-driven decision-making—can serve as leverage by improving the efficient use of public resources and strengthening market confidence. Within the scope of this analysis, a fundamental framework proposal is presented for combating inflation based on good governance in Türkiye; policy recommendations are offered by evaluating its effects on economic efficiency..

Key Words: Inflation, Good Governance, Institutionalisation, Efficiency, Structural Transformation

1. GİRİŞ

Türkiye ekonomisi, satın alma gücünü aşındıran, iş ahlakını erozyona uğratan, makroekonomik istikrarı bozan, yatırım kararlarını çarpıtan yüksek ve kalıcı enflasyonla uzun süredir karşı karşıya kalmaktadır. Enflasyonla mücadelenin uzun sürmesi veya başarılı olunamamasının temel nedeni, sadece geleneksel para politikası araçlarından faiz oranı ayarlamalarına dayalı olmasıdır. Maliye politikasının destek vermemesinin de temel nedeni olabilecek

yapısal ve kurumsal kapasitenin yetersizliği; koordinasyon eksikliğine, nihayetinde üretim süreçlerinde verimsizliklere ortam hazırlamaktadır.

Verimlilik esaslı üretimin olmadığı mikro ve makro ölçekteki yapılarda; hem kaynak israfı hem de nihai ürünün çıktı miktarı ve kalitesinde sorunlar meydana gelmektedir. Bunların makro ölçekteki ifadesi nihai ürünlerin fiyatlar seviyesinde yükselme olarak bilinen enflasyon hem geriye hem de ileriye dönük olarak yukarıda da bahsedilen birçok

* 11-12 Ekim 2025 tarihleri arasında XXIV. IBANESS İktisat, İşletme ve Yönetim Bilimleri Kongreler Serisi – Ohrid / Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde düzenlenen kongrede sunulan "Türkiye'de Verimlilik Temelli Yapısal Dönüşümde İyi Yönetişim Modeli: Kurumsal Kapasite, Saydamlık ve Katılımcılık Üzerinden Bir Çerçeve" isimli bildirisinin genişletilmiş şeklidir.

olumsuzluğun kaynağıdır. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde Türkiye’de enflasyon, yalnızca fiyat istikrarı sorunu değil; aynı zamanda üretim yapısındaki verimsizliklerin, kurumsal kapasite eksikliklerinin, sosyal uyum zayıflığı gibi bulaşıcılık etkisi yüksek sorunların bir yansımasıdır.

Bu yansımanın, Türkiye’nin sahip olduğu üretim faktörlerindeki avantajlarını kullanamamasının temel nedenleri; planlama eksikliği, kullanımda verimsizlik, yönlendirmede beceriksizlik, dış bağımlılık gibi sebeplerdir. Bunların etkisiyle Türkiye’nin enflasyonla mücadelesi, sadece paranın alternatif maliyeti; üretim faktörlerinden sermayenin fiyatı olan faiz oranıyla düşürülemeyeceği, başaramayacağı için çözüm, tüm üretim faktörlerinin verimli kullanımını mümkün kılacak; kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve sosyal dönüşümün gerçekleştirilebilmesidir.

Bu bütüncül yaklaşım aracılığıyla üretim faktörlerinin verimli kullanımının ve kurumsal dönüşümün sağlanmasının reçetesi, yalnızca ekonomik aktörlerin değil; çok sayıda kamu kurumu, özel sektör, üniversite, sivil toplum gibi kuruluşlar arasında koordinasyonu gerektirmektedir. Bu yapılar aracılığıyla kurumsal kapasitenin artırılması ve yönetim kalitesinin köklü biçimde yeniden yapılandırılmasıyla katılımcılığın sağlanmasına yönelik gerekli adımların atılması sürdürülebilir kalkınmanın, istikrarın da temelini oluşturacaktır. Bunun için kurumların görev tanımlarının üretim faktörlerine göre yeniden yapılandırılması; kurumlardaki ilgili, liyakatli olması gereken personelin stratejik planlama ve veri analiz kapasitesinin artırılması, performans bazlı teşvik sistemlerinin kurulması, yerelde oluşturulacak kalkınma kurullarının merkezle uyumunun sağlanması gibi iyi yönetim uygulamalarına yönelik yapılanmalar hayati önem taşımaktadır.

Çalışma, Türkiye'nin enflasyonu kontrol çabalarında çözüm odaklı bir kurumsal dönüşüm stratejisi olarak iyi yönetim ilkelerini incelemektedir. Şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ve veriye dayalı karar alma gibi yönetim bileşenlerinin, kamu kaynaklarının verimli kullanımını iyileştirerek ve piyasa güvenini güçlendirerek nasıl bir kaldıraç görevi görebileceğini analiz etmektedir. Analiz çerçevesinde Türkiye’de iyi yönetim bazlı enflasyonla mücadelede temel çerçeve önerisi verilerek; bunun ekonomik verimlilik üzerindeki etkileri değerlendirilerek politika önerileri sunulmaktadır.

Makalenin ilk kısmında enflasyon ve verimlilik kavramları arasındaki ilişkiye bakış verildikten sonra iyi yönetim modeliyle yapısal dönüşümün sağlanmasının önemine değinilecektir. Sonrasında

kurumsal kapasite, saydamlık ve katılımıcılık üzerinden iyi yönetim modeli oluşturulmasının önemi ve gereklilikleri, beşinci başlıkta Türkiye’de enflasyonla mücadelede iyi yönetim bazlı model önerisi verilerek sonuç kısmıyla çalışma bitirilmektedir.

2. ENFLASYON VE VERİMLİLİK KAVRAMLARI ARASINDAKİ İLİŞİYE BAKIŞ

Enflasyon ve verimlilik kavramları, ekonomide istikrarın sağlanmasının veya sağlanamamasının neden ve sonuçlarının temel bileşenleridir. Bilindiği gibi enflasyon, mal ve hizmet fiyatlarının genel düzeyinde sürekli artışı; verimlilik ise girdi başına elde edilen çıktı miktarının optimum olmasını ifade eder. Eğer ekonomide yapısal olarak en elverişli ortamlar oluşturulabilirse; girdi olarak kullanılan üretim faktörlerinin verimli kullanılmasıyla, daha fazla çıktı elde edilmesi mümkün olur. Bu temel teorinin, enflasyon ve verimlilik arasındaki ilişkinin, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde anlaşılması; gerekli dönüşümü sağlayacak yapıların kurulmasının gerekçelerini ve kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Bu gerekliliğe Tahsin (2024: 32) çalışmasının sonuçlarıyla şöyle dikkat çekmiştir: “1990-2018 arası dönemde, Türkiye’de büyüme sürecine eşlik eden üretkenlik artışlarının sürdürülebildiği bir yapısal değişim sürecinden bahsetmek mümkün olamamaktadır. Özellikle 2010 sonrası dönem, düşük üretkenlik düzeylerinin elde edildiği bir büyüme sürecini tanımlamaktadır. 2003 sonrası dönemde hizmetleşme eğilimi aynı zamanda hizmetler alt sektörlerinde değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu dönemde, yapısal değişim etkisi özellikle iş odaklı hizmetler sektöründe belirleyici olmuştur. Ticaret ve kamu sektörü başta olmak üzere, istihdamın daha yüksek düzeylerde gerçekleştiği hizmet sektörlerinde ise üretkenlik düzeyleri zayıf bir performans sergilemiştir. Gayrimenkul sektörünün üretkenlik düzeyi ve yapısal değişim sürecine katkısı negatif düzeylerde gerçekleşmiştir. Genel olarak hizmetler sektörüne kayışların belirgin olduğu bu dönemde, hizmetler alt sektörlerinin üretkenlik düzeyleri orantısız bir dağılım sergilemiş, hizmetler alt sektörlerinin istihdam yaratma kapasitesinin sınırlı düzeyde kalması ile birlikte büyüme süreci zayıf bir performansa sahip olmuştur”.

Bu olumsuzlar nedeniyle “geleneksel yapılardan, modern ya da organize yapılara geçiş ile sonuçlanacak yapısal dönüşüm, verimlilik kriterine bağlı olarak, piyasa mekanizması çerçevesinde piyasanın yeniden şekillenmesine” ortam hazırlayacak kurumsal kapasiteye sahip olmalıdır

(Dağdemir, 2006: 39). Zira Tablo 1’de özetlenen üretim faktörlerinin verimli kullanılmamasının temel nedenleri, kurumsallaşmanın yetersiz ve parçalı yönetim yapısında; düşük hesap verebilirlik anlayışının hakim olmasında yatmaktadır. Bu gibi sebepler düşük toplam faktör verimliliğine yol açmaktadır. Bunların ortadan kaldırılabilmesi için son sütunda verilen çözüm önerilerinin hayata geçirilebilmesinin odak noktasında, her alanda iyi yönetim ile entegrasyonun sağlanması yer almaktadır. Çünkü Türkiye’de birçok alanda gerekli niceliksel ve niteliksel analizler yapılmadan, iyi yönetim sağlanmadan fiziksel olarak atıl kapasite

oluşturabilecek projelere, şirket kuruluşlarına izin verilmektedir. Fakat piyasa koşulları, ihtiyaç durumları araştırılmadığından amaca direkt hizmet etmeyeceği için haksız ve/veya yıkıcı rekabet olduğu sürece, özellikle kamu kaynaklarıyla yapılan ve desteklenen yatırımların maliyetleri artmaktadır. Buna niteliksel dönüşümün başarılmasını eklediğimizde alternatif maliyetler yükselmektedir. Dolayısıyla uzun dönemde gerçekleşecek bu dönüşümün temellerinin acilen atılması; Tablo 2’de görülen, yakın gelecekte bulaşıcılık etkileri artacak küresel risklerin yönetilebilmesi açısından çok önemlidir.

Tablo 1: Üretim Faktörlerinin Verimli Kullanılmamasının Temel Nedenleri ve Çözüm Önerileri

Faktör	Temel Neden	Verimlilik Ölçütü	Çözüm Önerileri
Emek	Beceri uyumsuzluğu	Çalışan başına katma değer	Dijital beceri geliştirme esaslı mesleki eğitim reformu ve sürekli eğitim verecek merkezler
Sermaye	Atıl kapasite, yanlış yatırım, yatırımlara kısa vadeli bakış, yetersiz sermaye	Sermaye başına üretim artışı	Yatırım teşviklerinin verimlilik endekli tasarımı ve bölgesel kalkınma ajansları gibi kurumlar aracılığıyla kaynak tahsisinde optimizasyon
Doğal kaynaklar	İsraf, çevresel maliyetler, plansız kentleşme, tarım arazilerinin sanayiye dönüşümü	Arazi kullanımına göre katma değer üretimi	Döngüsel ekonomi ve yeşil üretim modelleri, verimli alan planlaması ile sanayi-tarım dengesinin kurulması
Girişimci	İş kültürü yetersizliği, inovasyon eksikliği, finansal kırılabilirlik	İnovasyon kapasitesi, çeşitli rasyolar	Girişimcilik becerileri yaygınlaştırılmalı; kamu ve özel sektörde kalite yönetimi, iç denetim ve şeffaflık ilkeleri teşvik edilmeli

3. İYİ YÖNETİŞİM MODELİYLE YAPISAL DÖNÜŞÜMÜN SAĞLANMASININ ÖNEMİ

Karar vermeyi etkileyen faktörler konusunda, “Kahneman’a göre bireyler, tercih etme durumunda kaldıklarında genellikle otomatik düşünmeyi kullanmaktadırlar. Aynı şekilde bireyler ataletle yenik düşmekte, alışkanlıklarına takılıp kalmakta ve sürekli ertelemektedirler” (Kılıç, 2020). Bu gözlemler, subjektif bakışlar; bireysel inisiyatif yerine iyi yönetim ilkelerinin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Özellikle Tablo 2’de önem derecesi ve vadeye göre sıralanan küresel risklerin ortaya çıkış hızı ve bulaşıcılık etkisi gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla karar vermede subjektif faktörler yerine veriye göre karar vermeyi sağlayan iyi yönetime duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

İyi yönetim, özel ve kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, hukukun üstünlüğü ve etkinlik gibi ilkeleri temel alan bir yönetim anlayışıdır (UNDP, 1997). Bu ilkeler, kamu kaynaklarının etkin kullanımını, yatırım ortamının iyileştirilmesini ve makroekonomik istikrarın sağlanmasını destekler. Akademik çalışmalar da, yönetim kalitesinin doğrudan ekonomik büyüme

ve enflasyon kontrolüyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 2: Önem Derecesine Göre Sıralanan Kısa ve Uzun Vadeli Küresel Riskler

	Kısa Vadeli (2 yıl)	Uzun Vadeli (10 yıl)
1.	Yanlış bilgilendirme	Aşırı hava olayları
2.	Aşırı hava olayları	Biyoçeşitlilik kaybı ve ekosistem çöküşü
3.	Devletlerarası silahlı çatışma	Dünya sistemlerinde kritik değişim
4.	Toplumsal kutuplaşma	Doğal kaynak sıkıntısı
5.	Siber casusluk ve savaş	Yanlış bilgilendirme
6.	Kirlilik	Yapay zekânın olumsuz etkileri
7.	Eşitsizlikler	Eşitsizlikler
8.	Gönülsüz göç veya yerinden edilme	Toplumsal kutuplaşma
9.	Jeoekonomik çatışma	Siber casusluk ve savaş

10	İnsan haklarının / sivil özgürlüklerin erozyona uğraması	Kirlilik
----	--	----------

Kaynak: World Economic Forum (2025).

Dünyada beklenen riskleri ortaya koyan, World Economic Forum tarafından hazırlanan Tablo 2, yerel ve küresel ölçekte iyi yönetişimin önemine dikkat çekiyor. Tabloda yer alan iki ve on yıl boyunca algılanan en ciddi riskleri Zahidi (2025: 4) şu sorularla analiz etmektedir:

- İklim değişikliğinin etkileri ne olacaktır?
- Kötüleşen borçlar ve jeoekonomik koşullar göz önüne alındığında, küresel nüfusun büyük bir kısmı için insani gelişmenin zirvesine varıldı mı?
- Daha kırılgan devletlerden ve daha savunmasız nüfuslardan beslenen bir suç ve yolsuzluk patlamasıyla karşı karşıya kalınabilir mi?
- Deneysel teknolojilerdeki bir "silahlanma yarışı" insanlığa tehditler oluşturacak mı?

Bu küresel riskler yanında Türkiye’de iyi yönetişim eksiklikleri, enflasyonla mücadeleyi şu temel başlıklarda zorlaştırmaktadır:

- Şeffaflık eksikliği, fiyatlama davranışlarında belirsizliğe sebep olarak enflasyon beklentilerini bozmaktadır.
- Hesap verebilirlik zayıflığı, bütçe disiplininin zayıflamasına; kamu harcamalarında etkinlik sorununa yol açmaktadır.
- Katılımcılık eksikliği, politikalara güvensizliğe ortam hazırladığından piyasa güveni zedelenmektedir.
- Veri temelli karar alma eksikliği, objektif bakışı ortadan kaldırdığından yanlış tespit ve müdahalelerde gecikme riskini artırmaktadır.

Bu sorunlar ve “Türkiye ekonomisi açısından neoliberal küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı politik ekonomi temelli değişimler, sanayi ile hizmet sektörleri arasındaki bağlantıların önemini artırmıştır. Ticari liberalizasyon ve finansallaşma süreci, yatırımlar ve dış ticaretin kapsamını farklılaştırmış, sektörel dinamiklerin gelişimine etki etmiştir. Bunun sonucu olarak, Türkiye ekonomisinin son 30 yılında ortaya çıkan yapısal değişim biçimlerine, sanayileşme (sanayisizleşme) ile birlikte hizmetleşme eğilimleri eşlik etmiş, işgücünün özellikle tarımdan hizmetlere doğru

kaydığı sosyo-ekonomik değişimler belirginlik kazanmıştır” (Tahsin, 2024: 10).

Bu değişimlerin nedenleri ve/veya sonuçlarıyla Türkiye ekonomisinde yaşanan yüksek enflasyon, kur oynaklığı, girdi maliyetlerindeki artış gibi yapısal sorunlara karşı mücadelede yalnızca para ve maliye politikalarına değil; üretim faktörlerinin verimliliğini artıracak kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine yönelik yapısal dönüşümlere de ihtiyaç vardır. Zira “ekonomideki yapısal dönüşüm; üretim modelleri, dağıtım kanalları ve istihdam üzerindeki etkileri ile toplumun genelini ve tüm ekonomiyi etkilemektedir” (Şıklar, 2007: 41).

Tablo 1’deki verimsizlik nedenlerinin ortadan kaldırılabilmesi ve son sütunundaki çözüm önerilerinin uygulanabilmesi; toplumun genelini ve tüm ekonomiyi etkileyecek “yapısal dönüşümlerin meydana gelmesi, insan yaşamının sadece iktisadi boyutunda değil, çok çeşitli boyutlarda sonuçlara yol açmakta ve bu yönüyle, ekonomide de iç içe geçmiş nitelikte pek çok yansımaya neden olmaktadır. Buna ilaveten, ekonominin karmaşık ilişkileri içerisinde barındıran, uzun soluklu ve durmak bilmeyen bir süreç olması; tüm ekonomik olayların geniş bir perspektifte değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda, hem yapısal dönüşümler neticesinde ekonomide ortaya çıkan yansımaların hem de ekonominin bizzatı içerisinde bulunduğu koşulların birlikte ele alınması gerekmektedir” (Meçik ve Afşar, 2014: 3).

Bu kapsamda ülkelerin gerek kamu gerekse de özel sektörün yerine getireceği işlevlerin, hangi kurumlar tarafından yerine getirileceği; aralarındaki uyumun ve yönetimin nasıl sağlanacağı, verimlilik, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi mekanizmalarının nasıl tesis edileceği ve performanslarının ölçülmesi, saydamlığı gibi zor konular kurumsal yapı ve yönetişimin önemini gittikçe artırmaktadır. On İkinci Kalkınma Planı da “kamu hizmetlerinin katılımcı, kapsayıcı, hesap verebilir, şeffaf, adil, hızlı, kaliteli, vatandaş memnuniyetini esas alan ve sivil toplumu destekleyecek şekilde bütüncül bir anlayışla sunulması, vatandaşların kamu kurumlarına olan güveninin artırılması amacıyla iyi yönetişim ilkeleri ve kamu yönetiminde dürüstlük odaklı anlayışı benimsemiştir” (Kalkınma Planı, 2023: 221).

4. KURUMSAL KAPASİTE, SAYDAMLIK VE KATILIMCILIK ÜZERİNDEN İYİ YÖNETİŞİM MODELİ OLUŞTURULMASININ ÖNEMİ VE GEREKLİLİKLERİ

Kurumsal kapasite, kurumların kendilerine verilen görevleri beklentiye uygun bir şekilde yerine getirebilmesi için sahip olması gereken yetenekler

bütünü olarak ifade edilmektedir. Buna bağlı olarak kurumsal kapasitesi zayıf olan kurumların kamu kaynaklarını verimli ve etkin kullanmadığı için kamu kaynaklarını israf ettiği düşünülmektedir. Kapasite ve kapasite geliştirmenin bireysel, kurumsal ve çevresel olmak üzere üç farklı boyutta ele alınması konusunda fikir birliği vardır. Bireysel düzeyde, kapasite unsurları bilgi, nitelikler ve becerileri içerebilir; kurumsal düzeyde fiziksel varlıklar (tesisler, ekipman ve malzeme) ve finansal sermaye, liderlik, örgütsel stratejiler, yönetim ve iş bilgisi ve örgütsel oluşumu ile çevre/toplum düzeyinde, piyasa ekonomisi, hukuk sistemleri hatta sosyal gelenekler çerçevesini de içermektedir (Polat ve Şahin, 2022).

Kurumsal kapasitenin artırılmasına yönelik teorinin temeli olan kurumsal yaklaşım, İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişme teorileri arasında en makul olanlardan biri olarak kabul edilmektedir (Preston, 1996). Bu yaklaşımı diğer yaklaşımlardan ayıran özellik, sosyoloji, siyaset, antropoloji, tarih ve diğer alanların araçlarını kullanarak soruna özgü formülasyonları incelemesidir (Boliari ve Topyan, 2007). Kısaca ifade edilirse kurumsal yaklaşım, kalkınma sorunlarını sadece ekonomik göstergelerle değil, toplumsal ve tarihsel bağlarla ele almaktadır.

Türkiye gibi kurumsal dönüşüm sürecinde olan ülkelerde, bu yaklaşım kamu politikalarının daha gerçekçi ve sürdürülebilir olmasını sağlar. Özellikle enflasyonla mücadelede gerekli olan üretim faktörlerinde verimlilik artışının sağlanabilmesi; Tablo 1'deki çözüm önerilerinin gerçekleştirilmesi için iyi yönetişime yönelik kurumsal dönüşümün sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda kuralların, norm ve uygulama mekanizmalarının yeniden yapılandırılmasına yönelik kamu politikası yeniden dizayn edilerek; kurumsal dönüşüme yönelik teşvik sistemleri ile yönetim reformları merkeze alınmalıdır. Böylece temel yönetim ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcı politika yapımına yönelik kurumsallaşma dönüşümünün sağlanabilmesi sayesinde iyi yönetim modeli uygulanabilsin.

Kurumsal kapasitenin artırılmasına yönelik düzenlemeleri içeren bu dönüşüm, yalnızca fiyat istikrarı değil; aynı zamanda sürdürülebilir büyüme, yatırım iştahı ve toplumsal refah için de temel bir stratejidir. "Sürdürülebilir ekonomik büyüme ve yüksek refah seviyelerine erişim için yapısal dönüşümün, optimal kaynak dağılımının sağlanacağı noktaya dek sürmesi gerekmektedir" (Acar, 2008: 38).

Dilaveroğlu (2024: 378) çalışmasında, yönetişimin sadece katılımcılık olarak değil çok boyutlu bir

yönetim anlayışı olarak ele alınmasını; toplumun farklı kesimlerini yönetimin bir parçası haline getirecek mekanizmaların kurulmasını ifade etmektedir. Ona göre "bu mekanizmaların kurulması ve işletilmesinde bireylerden gelen talepler dikkate alınmalıdır. Ancak nihai karar verici olmasından dolayı bu konudaki en büyük sorumluluk kamu idarelerine düşmektedir. Bu sebeple ilgili mekanizmaların kurulabilmesi için yönetişimin yararlarına inanan ve bu yönetim biçimini içselleştirmiş olan kamu idarecilerinin var olması temel gerekliliktir". Yönetişimin uygulama alanının yaygınlaştırılması için Dilaveroğlu (2024: 378-379) çalışmasında şu önerileri de vermektedir:

- İş birliği ve ortaklığı arttıracak mekanizmaların kurulması: Farklı bakış açılarının adil şekilde temsilini sağlamak; kolektif bir farkındalık oluşturmak ve kamusal hizmetlerin tasarlanmasından denetlenmesine kadar olan süreçte farklı paydaşların desteğini almak zorunlu kabul edilmelidir.
- Konseylere veya Danışma Meclisi Uygulamaları: Politika yapım sürecinde tüm bireylerin bir araya getirilmesi; herkesin fikrinin alınarak oylamaya sunulması mümkün olmadığından farklı grupları temsil edecek konseylerin, danışma gruplarının, meclislerin oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda toplumun farklı kesimlerini temsil eden paydaşlardan anketler, mülakatlar, iletişim (öneri, şikâyet, talep) formları, seminerler yolu ile elde edilen ham bilginin veriye dönüştürülmesi ve hizmet süreçlerinde kullanılması gerekmektedir.
- Halkı ilgilendiren kararlarda kullanılan dijital araçlarda gizlilik ilkesinin önüne geçilmesini sağlamak: Şeffaf ve açık bir yönetimin inşa edilmesi ve yönetimin meşruluğunu arttırmak için dijital çağın bir sonucu olarak çevrimiçi platformların kullanımı ve bunlar aracılığı ile alınan kararların, uygulamaların ve sonuçların halka duyurulması önemlidir.
- Ulusüstü ortaklıklar: Günümüzün küresel çapta yaşanan problemlerinin, yerel ya da ulusal çabalarla ortadan kaldırılamayacağı durumlarla karşılaşılabilir. Kamuda verimliliğin artırılmasını ve isabetli kararlar alınmasına katkı sağlayacak ulusüstü iş birliği ve ortaklıklara da açık gerekmektedir.

- Hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirilmesi: Hesap verebilirlik kamusal eylem ve işlemlerin belli kurallara, prosedürlere uygun biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin belirlenmesi süreci olarak ifade edilebilir. Halkın hesap verebilirlik sürecinin bir parçası haline getirilmesi için bilgi paylaşımının (denetim raporları, bütçe süreçleri vb.) açık veri sistemleri ile sağlanması, bireylerin şikayetlerini aktarabilecekleri etkin çalışan mekanizmaların kurulması, sorumlulara karşı uygulanacak yaptırımların caydırıcı hale getirilmesi gibi hazırlıklar yapılabilir.
- Hukuki alt yapının oluşturulması: Yönetişim yaklaşımının yerleşmesi ve kişilerden bağımsız olarak sürdürülebilir bir anlayışın olabilmesi için kamusal süreç ve yapılara ait mevcut hukuki alt yapının bu anlayışa uygun bir biçimde gözden geçirilmesi ve güncellenmesi gerekmektedir.

Özetle günümüzün hızla değişen, Tablo 2’de özetlenen küresel tehditlerin gittikçe arttığı ekosistemde, kurumsal kapasitenin; saydamlık ve katılımçılık üzerinden iyi yönetim modeli oluşturulmasının önemi ve gereklilikleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Çünkü World Economic Forum (2022) raporuna göre: "Kara kuğu" ve "100 yılda bir" gibi olaylar artık çok nadir görülmediğinden, işletmelerin dayanıklılık stratejilerini güçlendirip hızlandırmaları ve dayanıklılığın uzun vadeli değer yaratımlarının kritik bir parçası olarak geliştirilmesine yatırım yapmaları gerekiyor. Güçlü ve çevik kurumsal dayanıklılık artık "olması güzel" bir şey değil; günümüzün riske açık dünyası, dayanıklılığı geliştirmeyi gelecekteki tüm şirketlerin temeli ve çalkantılı ve değişken zamanlarımızın belirleyici bir iş gereksinimi haline getirdi.

5. TÜRKİYE’DE ENFLASYONLA MÜCADELEDE İYİ YÖNETİŞİM BAZLI MODEL ÖNERİSİ

Türkiye’nin geçmiş tecrübelerini dikkate alarak enflasyonu düşürmenin mümkün olmasına; yüksek enflasyon ile yaşamın da enflasyonu düşürmenin de yerli tercihler şeklinde olduğuna dikkat çeken Gürkaynak vd., (2022: 26) çalışmalarında, “düşük enflasyon ile hayat bir tercih olmakla birlikte sadece Merkez Bankası’nı ilgilendiren bir tercih değil. Merkez Bankası’nın enflasyonu kontrol etmesi için bunun mümkün olduğu bir ortam gerekiyor. O ortam Merkez Bankası’na siyasi, maliye politikası ya da finansal istikrar nedenleriyle para politikasını

değiştirme baskısı yapılmadığı, böyle bir baskının söz konusu olabileceği endişesinin olmadığı ortamdır. Burada Türkiye’nin sadece enflasyon sorununu çözenin mümkün olmadığını, genel olarak iktisadi yönetim sorununun çözülmesinin gerektiğini görüyoruz. Bu kolay olmasa da mümkün. 2001 sonrasında enflasyon kuvvetle düşerken de yapılan sadece enflasyon ile mücadele değil, bu hedef etrafında genel bir iktisat politikası reformuydu”.

Son yıllarda Türkiye’de iş yapma ortamı önemli yapısal dönüşümler geçirmiştir ve küresel tehditler bu değişimlerin yönünü gittikçe bozmaktadır. Krizler sonrası ekonomik istikrar arayışları, küresel entegrasyon çabaları ve artan jeopolitik çatışmalar iş kültürlerini doğrudan ve dolaylı biçimde etkilemektedir. Bu kapsamda her alanda iyi yönetişimin gerçekleşebilmesi için bağımsız düzenleyici - denetleyici kurumlara ve etkin çalışmalarına da ihtiyaç vardır. Rodrick’in (2014) çalışmasında ifade ettiği gibi piyasalar, tarafların yolsuzluk ya da rekabet dışı davranışlar, tutumlarda bulunması halinde çöker. İşlem maliyetlerinin, teknolojik ve diğer parasal olmayan dışsallıkların içselleştirilmesini engellemesi halinde de çöker. Ayrıca, eksik bilginin etik tehlikeler ve olumsuz seçimlere yol açması halinde de çöker.

Çöküşlerin yaşanmaması için Türkiye’nin enflasyon dinamikleri, yönetimle ilgili çeşitli zorluklar nedeniyle Tablo 3’teki önerilerin hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Tabloda özetlenen yönetim ilkelerine uyulmaması; uygulama araçlarının, izleme endekslerinin kullanılmaması durumunda olumlu etkiler yerine özetle şu sorunlar yaşanır:

Tablo 3: Türkiye’de İyi Yönetişim Bazlı Enflasyonla Mücadelede Temel Çerçeve Önerisi

Yönetişim İlkesi	Ekonomik Etkisi	Uygulama Aracı	İzleme Endeksi
Şeffaflık	Beklenti Yönetimi	Açık Veri Portalları	Beklenti Anketleri
Hesap Verebilirlik	Mali Verimlilik	Performans Bütçeleme	Kamu Verimlilik Endeksi
Katılımçılık	Politika Sahiplenme	Paydaş Forumları	Piyasa Güven Endeksi
Veri Temelli Karar Alma	Doğru Teşhis ve Zamanlama	Etki Simülasyon Araçları	Politika Doğruluk Ölçütleri

- Şeffaflık Eksikliği: Güvenilir verilere erişimin sınırlı olmasına, karar alma süreçlerinin şeffaf olmamasına ortam hazırlayarak; enflasyon beklentilerini

bozmakta ve politika güvenilirliğini zedelemektedir.

- Zayıf Hesap Verebilirlik: Kamu harcamalarının etkin denetlenememesi, performansa dayalı bütçelemenin olmaması; kaynakların yanlış tahsisine ve mali verimsizliğe yol açmaktadır.
- Düşük Katılım: Vatandaş ve paydaşların genellikle politika oluşturma sürecinden dışlanması; uygulamaların geçerliliğini azaltmakta ve piyasa güvenini zayıflatmaktadır.
- Yetersiz Veriye Dayalı Karar Verme: Politika tepkileri genellikle gecikmeli ve titiz bir etki analizi içermediğinden; uyumsuz, yersiz müdahalelere yol açmaktadır.

Bu eksiklikler, kurumsal güveni zayıflatarak, belirsizliği artırarak ve politika araçlarının etkinliğini azaltarak enflasyonun devam etmesine katkıda bulunmaktadır. Sistemdeki çöküşün önlenmesine yönelik dönüşümün sağlanabilmesi için temel koşullar, “mülkiyet haklarını hayata geçiren, eşit rekabet şartları sağlayan ve yeni teknoloji ve becerilere yatırım yapmayı teşvik eden kapsayıcı ekonomik kurumlar olmalıdır” (Acemoğlu ve Robinson (2016: 407). Bunların etkin çalışabilmeleri için de bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumların uluslararası düzenlemeler ve standartlar kapsamında organize olabilmelerini sağlayacak iyi yönetim gerekmektedir.

Bu bakışın sağlanabilmesinde “ülkenin sahip olduğu etkin kurumsal yapı, formal ve informal kurallarıyla fiziksel, beşerî ve entelektüel sermaye birikimine önemli katkı vermekte, teknik gelişmeye imkân sağlamakta ve iktisadi gelişime uygun temel hazırlamaktadır. Büyümede sürdürülebilirliğin sağlanması ancak teknik yenilik ve kaliteli kurumsal yapıyla mümkündür. Teknolojik gelişme ve yaratıcı yıkım için gerekli teşviklerin, ortamların sağlanması ise sağlam ve iyi işleyen kurumlar gerektirmektedir” (Özalp, 2020: 156).

On İkinci Kalkınma Planı da, iyi yönetim ilkelerine, temel hak ve özgürlüklerin adil ve hızlı çalışan bir hukuk sistemiyle korunması yanı sıra liyakat esaslı güçlü kurumsal yapıların ve güçlü, aktif/katılımcı bir sivil topluma, şeffaf ve mali yapısı sağlam yerel yönetimlere öncelik verilmesine dikkat çekmektedir (Kalkınma Planı, 2023: 52). Bu noktada kamu politikaları arasındaki etkileşimin, aralarındaki uyumun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir çünkü (BIS, 2011):

- Politikaların sistemik risk üzerinde etkileri vardır. Örneğin, para politikasının anons etkisi, uygulanışı risk alma seviyelerini etkileyebilir. Benzer şekilde, maliye politikasının icrası, kamunun borç stoku finans sektörü için önemli bir kırılma noktası oluşturabilir

- Makroihtiyati politika müdahaleleri ise makroekonomik etkilere sahiptir. Örneğin, kredi genişlemesi döneminde sermaye gereksinimlerinin artırılması, toplam talebi bir dereceye kadar azaltabilir ve dolayısıyla makroekonomik politika ortamı bu durumdan etkilenebilir.

Bu karşılıklı bağlantılar göz önüne alındığında, etkili makroihtiyati çerçeveler, ulusal koşullara uyarlanmış, sistemik riski etkileyen politika seçimleri konusunda politika yapımcılar arasında açık ve samimi bir diyalogu sağlayabilecek, politika hedefleri ve araçları arasındaki çelişkileri giderebilecek ve sistemik riski sınırlamak için doğru araçları harekete geçirebilecek ulusal koşullara göre uyarlanmış kurumsal düzenlemeler ve yönetim yapıları gerekmektedir (BIS, 2011).

6. SONUÇ

Mikro ve makro ölçekte kurumsal kalitenin artırılmasının, ekonomik performansı olumlu yönde etkilediğini birçok çalışma ispatlamıştır. Bu bağlamda, ekonomide kullanılan üretim faktörlerinin kullanımında verimliliğin sağlanmasına yönelik kurumsal kapasitenin artırılmasında iyi yönetimin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

On İkinci Kalkınma Planında yer verilen iyi yönetim ilkeleri ve kamu yönetiminde dürüstlük odaklı anlayışın benimsemesi; Plan’da yer verilen ifadelerin içselleştirilmesi gerekmektedir. Çünkü Türkiye’nin enflasyonla mücadelesi, yalnızca faiz oranlarıyla değil; üretim faktörlerinin verimli kullanımını, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesini, sosyal dönüşümün gerçekleştirilmesi sağlayacak iyi yönetimin bütüncül yaklaşımıyla mümkün olacaktır. Bu bütüncül yaklaşım, sürdürülebilir kalkınmanın da temelini oluşturacaktır. Bunun için de üretim faktörlerinde verimlilik artışını merkeze alacak kurumsal dönüşümün gerçekleştirilmesi, kurumsal kapasite ve toplumsal uyum ekseninde yeniden tasarlanmayı gerektiriyor.

Yeniden yapılanmanın temeli de kurumsal kapasitenin ve yönetim kalitesinin köklü biçimde yeniden yapılandırılmasıyla mümkündür. (World Economic Forum (2022) raporuna göre güçlü ve çevik bir kurumsal dayanıklılık artık “olması iyi olan” bir şey değil; günümüzün risklerle dolu dünyasında bir gerekliliktir. Çünkü iş dünyası sürekli sistemik risklere maruz kaldığı için statik bir yapı yoktur. Ekonomik yapının bu dinamik doğasına kamu

politikalarının da uyumlu olması gerekir. Bunun için de doğal olarak her seviyede kurumsallaşmanın sağlanabilmesi gerekir.

Özetle iyi yönetişimin gerçekleşebilmesinde, ilkelerin, işlevlerin hangi kurumlar tarafından yerine getirileceği; aralarındaki uyumun ve yönetimin nasıl olacağı belirlenmelidir. Zira verimlilik, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi mekanizmalarının nasıl tesis edileceği ve performanslarının ölçülmesi, saydamlığı gibi zor konular kurumsal yapı ve yönetişimin önemini gittikçe artırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, O. (2008). Türkiye Ekonomisindeki Yapısal Dönüşümün Dinamikleri. Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, (31), 30-39.
- Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2016). Ulusların Düşüşü Güç, Zenginlik ve Yoksulluğun Kökenleri, Çeviren: Faruk Rasim Veliöğlu, 11. Baskı, İstanbul: Doğan Kitap.
- BIS (2011). Macroprudential Policy Tools and Frameworks Progress Report to G20, <https://www.bis.org/publ/othp17.pdf>
- Boliari, N. ve Topyan, K. (2007). Conceptualizing Institutions And Organizations: A Critical Approach. Journal of Business & Economics Research (JBER), 5(1), 1-10.
- Dağdemir, Ö. (2006). Eskişehir Toptan ve Perakende Ticaret Sektörünün Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme. Eskişehir Ticaret Odası Dergisi, 23 (101), 39-40.
- Dilaveroğlu, A. (2024). Kamu Yönetiminde Yönetişim ve İyi Uygulama Örnekleri. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 20(2), 370-381.
- Gürkaynak, R. S., Kısacıkoğlu, B., Lee, S. S. Ve Şimşek, A. (2022). Türkiye'nin Enflasyon Tercihleri. Çıkmaz Yol Dünden Yarına Türkiye Ekonomisi ss.123-148, Derleyenler: Asaf Savaş Akat, Seyfettin Gürsel, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kalkınma Planı (2023), "On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)", Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf
- Kılıç, E. (2020). Kamu Politikalarında Davranışsal İktisadın Önemi: Dünya ve Türkiye'den Uygulama Örnekleri. Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi, 4(1), 237-262. <https://doi.org/10.29216/ueip.672686>
- Meçik, O ve Afşar, M. (2014). Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşümler ve İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 1(2), 1-23.
- Preston, P. W. (1996). Development Theory: An Introduction. Blackwell Publishers Ltd: Cambridge: Massachusetts.
- Polat, M. ve Şahin, A. (2022). Kurumsal Kapasite Kavram Teori Uygulama, Konya, Atlas Akademi.
- Rodrick, D. (2014). "Kaliteli Büyümeye Yönelik Kurumlar: Nelerdir ve Nasıl Kazanılır?", Kalkınmada Yeni Yaklaşımlar içinde, Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Faruk Aysan, Devrim Dumludağ, Ankara: İmge Kitabevi, 37-65.
- Şıklar, İ. (2007). Eskişehir'in Değişen Yüzü. Eskişehir Ticaret Odası Dergisi, 24 (104), 40-42.
- Tahsin, E. (2024). Türkiye Ekonomisinde Yapısal Değişim, Hizmetleşme Eğilimleri ve Sektörel Bağlantılar. Efil Journal of Economic Research, 7(4), 10-39.
- UNDP (1997). Governance for Sustainable Human Development. <https://digitallibrary.un.org/record/492551?v=pdf>
- World Economic Forum (2022). Risk Proof: A Framework for Building Organizational Resilience in an Uncertain Future. https://www3.weforum.org/docs/WEF_A_Framework_for_Building_Organizational_Resilience_in_an_Uncertain_Future_2022.pdf
- World Economic Forum (2025). The Global Risks Report 2025. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/>
- Zahidi, S. (2025). The Global Risks Report 2025. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/>